

Ανωνυμοποιημένο κείμενο

Μετάφραση

C-277/20 – 1

Υπόθεση C-277/20

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

24 Ιουνίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Oberster Gerichtshof [Ανώτατο Δικαστήριο] (Αυστρία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

27 Μαΐου 2020

Αναιρεσείων:

UM

Το Oberster Gerichtshof [Ανώτατο Δικαστήριο] [παραλειπόμενα] εξέδωσε στην κτηματολογική υπόθεση του αναιρεσειόντος UM, [παραλειπόμενα] κατοίκου Κολωνίας, [παραλειπόμενα] κατόπιν της αιτήσεως αναιρέσεως αυτού κατά της διατάξεως του Landesgericht Klagenfurt (πρωτοδικείου του Klagenfurt) ως κατ' έφεση δικαστηρίου στις 16 Ιανουαρίου 2020, [παραλειπόμενα] με την οποία επιβεβαιώθηκε η διάταξη του Bezirksgericht Hermagor (ειρηνοδικείου του Hermagor) της 12ης Νοεμβρίου 2019 [παραλειπόμενα], την ακόλουθη

Διάταξη

A. Στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποβάλλονται τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1. Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΕ) 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το [σελ. 2 του πρωτοτύπου] εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου (στο εξής: ευρωπαϊκός κανονισμός περί

κληρονομικής διαδοχής), την έννοια ότι είναι κληρονομική σύμβαση υπό την έννοια της εν λόγω διατάξεως σύμβαση δωρεάς αιτία θανάτου η οποία έχει συναφθεί μεταξύ δύο Γερμανών υπηκόων με συνήθη διαμονή στη Γερμανία και αφορά ακίνητη περιουσία που βρίσκεται στην Αυστρία, βάσει της οποίας ο δωρεοδόχος θα έχει μετά τον θάνατο του δωρητή απαίτηση ενοχικού δικαίου έναντι της κληρονομικής περιουσίας για την εγγραφή στο κτηματολόγιο του δικαιώματός του κυριότητας βάσει της συμβάσεως αυτής και της ληξιαρχικής πράξεως θανάτου του δωρητή, ήτοι χωρίς τη σύμπραξη του δικαστηρίου της κληρονομίας;

2. Αν δοθεί καταφατική απάντηση στο προηγούμενο ερώτημα:

Έχει το άρθρο 83, παράγραφος 2, του ευρωπαϊκού κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής την έννοια ότι διέπει και το κύρος της επιλογής εφαρμοστέου δικαίου που έγινε προ της 17ης Αυγούστου 2015 για σύμβαση δωρεάς αιτία θανάτου που πρέπει να θεωρηθεί ως κληρονομική σύμβαση υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', του ευρωπαϊκού κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής;

B. [παραλειπόμενα] [αναστολή της διαδικασίας]

Αιτιολογία:

I. Πραγματικά περιστατικά:

Από τα έγγραφα του κτηματολογίου και τις κτηματολογικές εγγραφές προκύπτουν τα ακόλουθα: [σελ. 3 του πρωτοτύπου]

Ο Γερμανός υπήκοος ZL που απεβίωσε στις 13.5.2018 στην Κολωνία Γερμανίας, [παραλειπόμενα] και είχε ως τελευταία συνήθη διαμονή την Κολωνία, είναι καταχωρημένος στο αυστριακό κτηματολόγιο ως ιδιοκτήτης ακίνητης περιουσίας στο Mauthen βάσει της από 20.6.1975 συμβάσεως πώλησεως και της από 22.7.1975 συμβάσεως μεταβιβάσεως. Η κληρονομική διαδικασία εκκρεμεί ενώπιον του Amtsgericht Köln. Ο υιός του, UM, επίσης Γερμανός υπήκοος με συνήθη διαμονή στην Κολωνία, προέβαλε εκεί κατά της κληρονομικής περιουσίας την αξίωση επιστροφής της κυριότητας επί της εν λόγω ακίνητης περιουσίας.

Στις 9.7.1975 ο ZL είχε κάνει την ακόλουθη πρόταση συμβάσεως σχετικά με αυτή την ακίνητη περιουσία προς τον υιό του UM και την (τότε) σύζυγο του τελευταίου XU, Αυστριακή υπήκοο, η οποία επίσης διέμενε στην Κολωνία:

«Πρώτον: Με την από 13.5 και 20.6.1975 σύμβαση πώλησεως η XU, [...], αγόρασε ένα τμήμα ακίνητης περιουσίας στη [...] δικαστική περιφέρεια Kötschach, του οποίου η μέτρηση εκκρεμεί. Επί του ακινήτου αυτού θα κατασκευαστεί μια οικία για δύο οικογένειες, η οποία θα χρησιμοποιηθεί ως μόνιμη κατοικία για την XU και την οικογένειά της και θα χρηματοδοτηθεί από

τον πεθερό της, ZL. Για την περίπτωση που η XU μεταβιβάσει το εν λόγω ακίνητο κατ' αποκλειστική κυριότητα στον σύζυγό της UM και εκείνος με τη σειρά του μεταβιβάσει κατά κυριότητα το ακίνητο στον πατέρα του ZL, ο ZL προτείνει στην XU και τον UM [...], τη σύναψη της ακόλουθης συμβάσεως:

α) Ο ZL αποκτά το προαναφερθέν ακίνητο του UM κατά κυριότητα, **[σελ. 4 του πρωτοτύπου]** μαζί με όλα τα συμπαρομαρτούντα, όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις και σύμφωνα με την κατάσταση νομής αφού μετρηθεί. Η παράδοση του ακινήτου στον ZL πρέπει να γίνει υπό τους όρους που καθορίζονται στα ακόλουθα σημεία.

β) Ο ZL αναλαμβάνει την υποχρέωση να κατασκευάσει σε αυτό το ακίνητο, που θα βρίσκεται τότε στην ιδιοκτησία του, μια οικία δύο οικογενειών εντός δέκα ετών από τη σύναψη της σύμβασεως. Η υποχρέωση αυτή μεταφέρεται στους κληρονόμους του εφόσον δεν εκπληρωθεί στη διάρκεια της ζωής του. [...]

γ) Ο ZL μεταβιβάζει σε περίπτωση θανάτου του στην XU και στον UM εξ ημισείας το προαναφερθέν ακίνητο μαζί με όλα τα συμπαρομαρτούντα κατά το χρόνο θανάτου του, ιδίως την κείμενη επ' αυτού οικία και σύμφωνα με τα όρια της νομής κατά τον χρόνο μεταβίβασης. Η μεταβίβαση θα γίνει με το θάνατο του ZL, αλλά όχι πριν την ολοκλήρωση της οικίας. Προϋπόθεση για τη μεταβίβαση είναι να μην έχει λυθεί ο γάμος μεταξύ των δύο αποδεκτών της μεταβίβασης κατά τον χρόνο θανάτου του ZL και να είναι η XU εν ζωή κατά τον χρόνο θανάτου του ZL. Αν δεν πληρούται αυτή η προϋπόθεση, η μεταβίβαση αιτία θανάτου θεωρείται ότι έγινε μόνο προς τον UM, η απαίτηση από την συναφθησόμενη σύμβαση θα είναι κληρονομητή ήδη πριν τον θάνατο του ZL.

δ) Καθ' όσον δεν έχουν συμφωνηθεί ανταλλάγματα για τη μεταβίβαση αυτή, η μεταβίβαση αιτία θανάτου γίνεται λόγω δωρεάς, όπως δηλώνει ρητώς ο ZL. Παιραιτείται από το δικαίωμα ανάκλησης της σύμβασης [δωρεάς]. **[σελ. 5 του πρωτοτύπου]**

ε) Ως μερικό αντάλλαγμα για τη μεταβίβαση οι αποδέκτες της μεταβίβασης υποχρεούνται να παραχωρήσουν στην [...], μητέρα της XU, δικαίωμα οικήσεως στην ανεγερθησόμενη οικία [...].

στ) Επί των εννόμων σχέσεων που προκύπτουν από τις συναφθησόμενες συμβάσεις εφαρμόζεται το αυστριακό δίκαιο [...].

ζ) Ο ZL αναλαμβάνει την υποχρέωση να μην μεταβιβάσει ή επιβαρύνει το ακίνητο κυριότητός του χωρίς την έγκριση του UM και της XU, προκειμένου να είναι διασφαλισμένες οι απαιτήσεις τους από τη σύμβαση μεταβίβασεως αιτία θανάτου. [...]

η) Ο ZL αποδέχεται να εγγραφούν στο κτηματολόγιο, στην κτηματολογική μερίδα που θα ανοιχθεί για το ακίνητο που αφορά η σύμβαση στην κτηματολογική κοινότητα Mauthen:

αα) [...]

ββ) η καταχώριση του δικαιώματος κυριότητας εξ ημισείας κατόπιν κοινής αιτήσεως των δύο ληπτών ή η καταχώριση του δικαιώματος κυριότητας μόνο για τον UM κατόπιν αιτήσεώς του και αποδείξεως της εκπληρώσεως του όρου για τη μεταβίβαση του ακινήτου μόνο σε αυτόν, βάσει της συμβάσεως αυτής και της επίσημης ληξιαρχικής πράξεως θανάτου του ZL

θ) [...]»

Η XU και ο UM αποδέχθηκαν την πρόταση αυτή με συμβολαιογραφική πράξη της 22.7.1975. Η XU απεβίωσε στις 5 Νοεμβρίου 2005, ήτοι πριν τον ZL, ενώ ο γάμος της με τον UM είχε ήδη λυθεί. Επί του [σελ. 6 του πρωτοτύπου] ακινήτου στο Mauthen δεν κατασκευάστηκε οικία.

II. Οι ισχυρισμοί του αναιρεσιόντος και η μέχρι τούδε διαδικασία:

Ως μόνος δικαιούχος από τη σύμβαση δωρεάς αιτία θανάτου, ο UM ζητεί την εγγραφή του δικαιώματος κυριότητός του επί του ακινήτου ενώπιον του αυστριακού κτηματολογικού δικαστηρίου. Υπέβαλε την πρόταση συνάψεως συμβάσεως και τη δήλωση αποδοχής της 9.7./22.7.1975, ληξιαρχικές πράξεις θανάτου του ZL και της XU, βεβαίωση της εφορίας, την απόφαση του Amtsgericht Köln περί διορισμού κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομίας, αντίγραφο της πράξεως καθορισμού αντικειμενικής αξίας και μια αεροφωτογραφία του οικοπέδου.

Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε –δια του δικαστικού υπαλλήλου του– την αίτηση καταχωρίσεως λόγω ελλείψεως εγγράφων αποδείξεων για την εκπλήρωση όλων των όρων της προτάσεως συνάψεως συμβάσεως. Βασίστηκε στην παραδοχή ότι εφαρμοστέο είναι το αυστριακό δίκαιο.

Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο επιβεβαίωσε την απόφαση αυτή. Έκρινε ότι δεν είναι εφαρμοστέες οι διατάξεις του ευρωπαϊκού κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής, διότι βάσει της προτάσεως συνάψεως συμβάσεως έχει συμφωνηθεί η εφαρμογή του αυστριακού δικαίου. Ο αιτών υποχρεούται να αποδείξει την πλήρωση των αναβλητικών αιρέσεων που προβλέπονται στη σύμβαση μέσω εγγράφου επιδεκτικού καταχωρίσεως στο κτηματολόγιο. Η μεταβίβαση λόγω δωρεάς αιτία θανάτου δεν έπρεπε να γίνει πριν την ολοκλήρωση της οικίας, η δε πλήρωση αυτής της αιρέσεως δεν έχει αποδειχθεί. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο επέτρεψε την άσκηση αιτήσεως αναιρέσεως μέσω της τακτικής διαδικασίας. [σελ. 7 του πρωτοτύπου]

Κατά της αποφάσεως αυτής ο αιτών ασκεί ένδικο μέσο [αίτηση αναιρέσεως] ενώπιον του Oberster Gerichtshof (Ανωτάτου Δικαστηρίου), με το οποίο ζητεί εκ νέου να γίνει δεκτή η αίτηση καταχωρίσεώς του.

Το Oberster Gerichtshof αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία σχετικά με την αίτηση αυτήν αναιρέσεως και να υποβάλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ερωτήματα σχετικά με το δίκαιο της Ένωσης που είναι ουσιώδη για την απόφαση επί της ένδικης υποθέσεως.

III. Δίκαιο της Ένωσης:

1. Το άρθρο 1 του ευρωπαϊκού κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής ορίζει τα εξής:

(1) Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στις κληρονομικές διαδοχές. [...]

(2) Αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού τα ακόλουθα:

[...]

ζ) περιουσιακά δικαιώματα, συμφέροντα και περιουσιακά στοιχεία που δημιουργούνται ή μεταβιβάζονται με άλλους τρόπους πλην της κληρονομικής διαδοχής, π.χ. μέσω δωρεών, συνιδιοκτησίας πλειόνων με συμφωνία ότι σε περίπτωση θανάτου του το μερίδιο του προαποβιώσαντος περιέρχεται στον επιζώντα συγκύριο, συνταξιοδοτικών προγραμμάτων, ασφαλιστικών συμβάσεων και ανάλογων ρυθμίσεων, με την επιφύλαξη του άρθρου 23 παράγραφος 2 στοιχείο θ)·

[...]

ιβ) η οιαδήποτε καταχώριση σε μητρώο δικαιωμάτων επί ακίνητης ή κινητής περιουσίας, περιλαμβανομένων των νομικών απαιτήσεων της καταχώρισης, και τα αποτελέσματα της καταχώρισης ή της μη καταχώρισης αυτών των δικαιωμάτων σε μητρώο.

2. Το άρθρο 3 του ευρωπαϊκού κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής ορίζει:

(1) Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού:

α) ως «κληρονομική διαδοχή» νοείται η διαδοχή στην κληρονομία θανόντος και καλύπτει όλες τις περιπτώσεις μεταβίβασης αιτία θανάτου περιουσιακών στοιχείων, δικαιωμάτων και [σελ. 8 του πρωτοτύπου] υποχρεώσεων, είτε πρόκειται για εκούσια μεταβίβαση δυνάμει διατάξεως τελευταίας βούλησης είτε για μεταβίβαση μέσω εξ' αδιαθέτου διαδοχής·

β) ως «κληρονομική σύμβαση» νοείται συμφωνία, μεταξύ άλλων συμφωνία που απορρέει από αμοιβαίες διαθήκες, η οποία δημιουργεί, τροποποιεί ή καταργεί, με ή χωρίς αντιπαροχή, δικαιώματα στη μελλοντική περιουσία ή τα μελλοντικά περιουσιακά στοιχεία ενός ή περισσότερων από τα πρόσωπα που συνάπτουν τη συμφωνία·

[...]

δ) ως «διάταξη τελευταίας βούλησης» νοείται διαθήκη, συνδιαθήκη ή κληρονομική σύμβαση·

[...]

3. Ως προς την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου το άρθρο 22 του ευρωπαϊκού κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής προβλέπει τα ακόλουθα:

(1) Ένα πρόσωπο δύναται να επιλέξει ως δίκαιο που θα διέπει το σύνολο της κληρονομικής διαδοχής του το δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια κατά το χρόνο πραγματοποίησης της επιλογής του ή κατά το χρόνο του θανάτου. Ένα πρόσωπο που έχει ιθαγένειες περισσότερων κρατών, μπορεί να επιλέξει το δίκαιο οποιουδήποτε εξ αυτών κατά τη στιγμή που κάνει την επιλογή ή κατά το χρόνο του θανάτου.

(2) Η επιλογή του δικαίου γίνεται ρητώς με δήλωση υπό μορφή διάταξης τελευταίας βούλησης ή συνάγεται από τους όρους της εν λόγω διάταξης.

[...]

4. Το άρθρο 25 του ευρωπαϊκού κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής προβλέπει τα ακόλουθα για τις κληρονομικές συμβάσεις:

(1) Μια κληρονομική σύμβαση με αντικείμενο την κληρονομική διαδοχή ενός προσώπου διέπεται, όσον αφορά το παραδεκτό της, το ουσιαστικό κύρος της και τα δεσμευτικά αποτελέσματά της μεταξύ των μερών καθώς και τους όρους λύσης της, από το δίκαιο το οποίο, δυνάμει του παρόντος κανονισμού, θα ήταν εφαρμοστέο στην κληρονομική διαδοχή [σελ. 9 του πρωτοτύπου] του εν λόγω προσώπου εάν αυτό είχε αποβιώσει κατά την ημέρα σύναψης της σύμβασης.

[...]

(3) Κατά παρέκκλιση των παραγράφων 1 και 2, τα μέρη μπορούν να επιλέξουν ως δίκαιο που διέπει την κληρονομική τους σύμβαση, όσον αφορά το παραδεκτό της, το ουσιαστικό της κύρος, τα δεσμευτικά αποτελέσματά της μεταξύ των μερών καθώς και τους όρους λύσης της, το δίκαιο το οποίο το πρόσωπο ή ένα από τα πρόσωπα στο οποίο ανήκει η περιουσία θα μπορούσε να επιλέξει βάσει του άρθρου 22 υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται σε αυτό.

5. Οι μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 83 του ευρωπαϊκού κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής έχουν ως εξής:

(1) Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στην κληρονομική διαδοχή προσώπων των οποίων ο θάνατος επέρχεται κατά ή μετά τη 17η Αυγούστου 2015.

(2) Σε περίπτωση που ο θανών είχε επιλέξει, πριν από τις 17 Αυγούστου 2015, το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο στην κληρονομική του διαδοχή, η επιλογή αυτή είναι

έγκυρη εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο κεφάλαιο III ή εφόσον ήταν έγκυρη κατ' εφαρμογή των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που ίσχυαν κατά το χρόνο που έγινε η επιλογή στο κράτος στο οποίο ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του ή σε οιοδήποτε από τα κράτη των οποίων είχε την ιθαγένεια.

(3) Η διάταξη τελευταίας βούλησης που συντάχθηκε πριν από τη 17η Αυγούστου 2015 είναι παραδεκτή και έγκυρη ως προς την ουσία της και κατά τον τύπο εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο κεφάλαιο III ή εφόσον ήταν παραδεκτή και έγκυρη όσον αφορά την ουσία και τον τύπο κατ' εφαρμογή των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που ίσχυαν κατά το χρόνο που συντάχθηκε η διάταξη στο κράτος στο οποίο ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του ή σε οιοδήποτε [σελ. 10 του πρωτοτύπου] από τα κράτη των οποίων είχε την ιθαγένεια ή στο κράτος μέλους της αρχής που επιλαμβάνεται της κληρονομικής διαδοχής.

(4) Εάν μια διάταξη τελευταίας βούλησης συντάχθηκε πριν από τη 17η Αυγούστου 2015, σύμφωνα με το δίκαιο το οποίο ο θανών θα μπορούσε να είχε επιλέξει, δυνάμει του παρόντος κανονισμού, το δίκαιο αυτό θεωρείται ότι επελέγη ως το εφαρμοστέο στην κληρονομική διαδοχή δίκαιο.

IV. Εθνικό δίκαιο:

1. Το άρθρο 956 του αυστριακού Αστικού Κώδικα (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, στο εξής: ABGB), στην εν προκειμένω εφαρμοστέα μορφή του πριν την έναρξη ισχύος του νόμου περί τροποποίησης του κληρονομικού δικαίου (Erbrechtsänderungsgesetz) του 2015 (BGBl. I 2015/87) είχε ως εξής:

Μια δωρεά, της οποίας η εκπλήρωση θα γίνει μετά τον θάνατο του δωρητή, είναι έγκυρη ως κληροδότημα εφόσον τηρηθούν οι νόμιμοι τύποι. Θεωρείται ως σύμβαση μόνον εάν ο δωρεοδόχος την αποδέχθηκε, ο δωρητής παραιτήθηκε ρητώς του δικαιώματος ανακλήσεώς της και ο δωρεοδόχος παρέλαβε έγγραφη βεβαίωση των ανωτέρω.

Το άρθρο 1, στοιχείο d, του νόμου περί συμβολαιογραφικών πράξεων (Notariatsaktsgesetz, στο εξής: NotAktG) εξαρτά το κύρος μιας συμβάσεως δωρεάς χωρίς παράδοση του πράγματος από την καταγραφή της με συμβολαιογραφική πράξη.

2. Οι κρίσιμες διατάξεις του αυστριακού νόμου περί κτηματολογίου (Grundbuchgesetz, στο εξής: GBG) έχουν ως εξής:

Άρθρο 26:

(1) Καταχωρίσεις και προσημειώσεις γίνονται μόνο βάσει εγγράφων που έχουν εκδοθεί με τον νόμιμο τύπο που απαιτείται για το κύρος τους. [σελ. 11 του πρωτοτύπου]

(2) Τα έγγραφα αυτά πρέπει να περιέχουν, όταν αφορούν την απόκτηση ή τροποποίηση εμπράγματου δικαιώματος, μια έγκυρη νόμιμη αιτία.

3. Οι κρίσιμες διατάξεις του αυστριακού νόμου περί δικαστικών υπαλλήλων (Rechtspflegergesetz, στο εξής: RpfLG) έχουν ως εξής:

Άρθρο 2:

Ένας δικαστικός υπάλληλος μπορεί να οριστεί ως επιμελητής των υποθέσεων του δικαστηρίου για έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους τομείς εργασιών:

[...]

3. Υποθέσεις κτηματολογίου και νηολογίου·

[...]

Άρθρο 16

(1) [...]

(2) Στην αρμοδιότητα του δικαστή υπάγονται πάντοτε:

[...]

6. Αποφάσεις, στις οποίες πρέπει να εφαρμοστεί αλλοδαπό δίκαιο.

V. Αιτιολόγηση των προδικαστικών ερωτημάτων:

1.1 Σύμφωνα με την εθνική νομολογία, το αυστριακό κτηματολογικό δικαστήριο οφείλει κατά το άρθρο 26 του GBG να ελέγξει τα έγγραφα που υποβάλλονται προς αιτιολόγηση μιας καταχώρισης στο κτηματολόγιο ως προς τον τύπο και το περιεχόμενό τους. Εάν με σύμβαση παραχωρείται δικαίωμα υπό αίρεση και η συναίνεση για την καταχώριση παρέχεται μόνο υπό την αίρεση αυτή, πρέπει και η πλήρωση της αιρέσεως να αποδεικνύεται εγγράφως [παραλείπόμενα]. Καθ' ύλην αρμόδιος για τον έλεγχο αυτό είναι βάσει του RPFiG ο δικαστικός υπάλληλος στον οποίο έχει ανατεθεί η επιμέλεια υποθέσεων του δικαστηρίου. Εντούτοις, εάν συντρέχει ανάγκη να ληφθεί υπόψη αλλοδαπός κανόνας δικαίου, τίθεται σε εφαρμογή κατά την εθνική νομολογία [παραλείπόμενα] η επιφύλαξη υπέρ του δικαστή σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 2, σημείο 6, του RPFiG. Εάν σε μια τέτοια περίπτωση [σελ. 12 του πρωτοτύπου] αποφασίσει αντί του δικαστή ο δικαστικός υπάλληλος, πρέπει να ακυρωθούν η διάταξη και η προηγηθείσα αυτής διαδικασία και η υπόθεση να αναπεμφθεί στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο για να κριθεί εκ νέου από τον δικαστή. Ένα τέτοιο διαδικαστικό σφάλμα εξετάζεται αυτεπαγγέλτως ως την τελεσίδικη ολοκλήρωση της δίκης, έστω και αν δεν έχει προβληθεί με το ένδικο μέσο [παραλείπόμενα].

1.2 Το δικαστήριο οφείλει πάντοτε να ερευνήσει αυτεπαγγέλτως και να εφαρμόσει το αλλοδαπό δίκαιο όταν από τη δικογραφία προκύπτουν στοιχεία για την πιθανότητα εφαρμογής τέτοιου δικαίου [παραλειπόμενα]. Τα ζητήματα της εγκυρότητας της επιλογής αυστριακού εφαρμοστέου δικαίου με τη σύμβαση δωρεάς αιτία θανάτου και της εφαρμογής του ευρωπαϊκού κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής σε έναν τέτοιο τύπο συμβάσεως είναι ως εκ τούτου προκαταρκτικά ζητήματα για το αιτούν δικαστήριο, προκειμένου να κρίνει το ζήτημα της καθ' ύλην αρμοδιότητας του δικαστικού υπαλλήλου στην προκειμένη περίπτωση.

2. Η εθνική νομολογία σχετικά με τη σύμβαση δωρεάς αιτία θανάτου κατ' άρθρο 956 ABGB ως είχε πριν την τροποποίησή του με το ErbRÄG2015 προέβλεπε ότι ο δωρητής διατηρεί ως τον θάνατό του την κάρπωση του δωρηθέντος πράγματος [παραλειπόμενα]. Στην περίπτωση ακινήτων απαιτείτο για την απόκτηση της κυριότητας από τον δωρεοδόχο η καταχώριση στο κτηματολόγιο, η οποία μπορούσε να ζητηθεί βάσει συμβάσεως δωρεάς με δήλωση περί εγκρίσεως της καταχωρίσεως και βάσει της ληξιαρχικής πράξεως θανάτου, χωρίς να απαιτείται ειδική διάταξη του δικαστηρίου της κληρονομίας. Προϋπόθεση της εγκυρότητας της συμβάσεως δωρεάς αιτία θανάτου ήταν η αποδοχή του δωριζόμενου πράγματος από τον δωρεοδόχο, η ρητή δήλωση παραιτήσεως του δωρητή από το δικαίωμα ανακλήσεως της δωρεάς και η σύνταξη [σελ. 13 του πρωτοτύπου] συμβολαιογραφικής πράξεως. Από τη σύμβαση δωρεάς δημιουργείται μόνο ενοχική απαίτηση, η οποία πρέπει να ικανοποιηθεί μετά τον θάνατο του δωρητή ([παραλειπόμενα] «λύση του κληροδοτήματος»). Η συμφωνηθείσα με τη σύμβαση απαγόρευση μεταβίβασης και επιβαρύνσεως υπέρ του δωρεοδόχου αντικαθιστούσε, κατά την εθνική νομολογία, τη ρητή παραίτηση από το δικαίωμα ανακλήσεως. Από τα έγγραφα που υποβλήθηκαν στο κτηματολογικό δικαστήριο προκύπτει η σύναψη συμβάσεως δωρεάς αιτία θανάτου υπέρ του αναιρεσειόντος σύμφωνα με τα κριτήρια του αυστριακού δικαίου.

3.1 Ο κανονισμός περί κληρονομικής διαδοχής ρυθμίζει καθαυτός μόνο την κληρονομική διαδοχή και όχι πράξεις που έχουν ως αιτία δικαιοπραξία μεταξύ ζώντων. Εντούτοις, η δωρεά αιτία θανάτου κατά το αυστριακό δίκαιο παρουσιάζει την ιδιαιτερότητα ότι δεν επιφέρει περιουσιακή μεταβίβαση εν ζωή, η οποία θα αφορούσε και θα επιβάρυνε τον δωρητή κατά τη διάρκεια της ζωής του, όταν δεν εκτελείται –όπως δεν εκτελέστηκε εν προκειμένω– πριν το θάνατο του κληρονομούμενου. Η μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων λαμβάνει χώρα μετά τον θάνατο και επηρεάζει την κληρονομία ή κατά περίπτωση τους κληρονόμους. Δεδομένου ότι οι ορισμοί του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο β' και στοιχείο δ', του κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής χαρακτηρίζουν ως «διάταξη τελευταίας βούλησης» και την κληρονομική σύμβαση, ως συμφωνία που δημιουργεί, με ή χωρίς αντιπαροχή, δικαιώματα στη μελλοντική περιουσία, το αιτούν δικαστήριο κρίνει αναγκαία την ερμηνεία του ζητήματος αν μια δωρεά αιτία θανάτου είναι μια τέτοιου είδους διάταξη τελευταίας βούλησης.

3.2 Στη γερμανόφωνη θεωρία κρατεί η άποψη ότι μια δωρεά αιτία θανάτου που δεν [σελ. 14 του πρωτοτύπου] αναπτύσσει εμπράγματα έννομες συνέπειες κατά τον χρόνο που ο δωρητής είναι εν ζωή πρέπει να υπαχθεί στο κληρονομικό δίκαιο και ως εκ τούτου εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού [παραλείπόμενα].

3.3 Κατά την κρίση του αιτούντος δικαστηρίου υπάρχουν ισχυρότερα επιχειρήματα που συνηγορούν υπέρ της θεωρήσεως της συμβάσεως δωρεάς αιτία θανάτου –ανεξαρτήτως του αν συμφωνήθηκε ή όχι ένα μερικό αντάλλαγμα– ως κληρονομικής συμβάσεως υπό την έννοια του κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής. Έστω και αν η περιουσιακή αξία που αναφέρεται σε αυτήν μεταβιβάζεται μετά τον θάνατο του οφειλέτη λόγω της δικαιοπραξίας μεταξύ ζώντων χωρίς τη συμμετοχή του δικαστηρίου της κληρονομίας, ανήκει ακόμα στη μελλοντική κληρονομία υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', του ευρωπαϊκού κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής, σύμφωνα με τη λύση του κληροδοτήματος που υιοθετείται και στο αυστριακό δίκαιο. Κατά την κρίση του αιτούντος δικαστηρίου, η υπαγωγή της διατάξεως για ένα τμήμα της κληρονομίας μέσω συμβάσεως δωρεάς αιτία θανάτου στις διατάξεις του κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής ανταποκρίνεται περισσότερο στην αρχή της στενής ερμηνείας των προβλεπουσών εξαιρέσεις διατάξεων και τον χαρακτήρα των συγκεκριμένων εξαιρέσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής, τουλάχιστον όταν η απαίτηση του δωρεοδόχου για μεταβίβαση κυριότητας [σελ. 15 του πρωτοτύπου] γεννάται, όπως και στην περίπτωση του κληροδόχου, μετά τον θάνατο του δωρητή. Κατά την κρίση του αιτούντος δικαστηρίου δεν χωρεί εφαρμογή της προβλεπουσας εξαίρεση διατάξεως του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο ιβ', του κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής, διότι δεν πρόκειται για ζήτημα του δικαίου που διέπει την καταχώριση σε μητρώο δικαιωμάτων, αλλά για μια εκτίμηση της συμβάσεως από άποψη κανόνων άρσεως συγκρούσεων νόμων, η οποία είναι προϋπόθεση για την εκτίμηση της καθ' ύλην αρμοδιότητας του αποφασίζοντος οργάνου.

4. Στους προηγούμενους βαθμούς δικαιοδοσίας η εφαρμογή αυστριακού ουσιαστικού δικαίου αιτιολογήθηκε με την επιλογή εφαρμοστέου δικαίου που έγινε από τα συμβαλλόμενα μέρη με τη σύμβαση. Ο ευρωπαϊκός κανονισμός περί κληρονομικής διαδοχής, ο οποίος είναι κατ' αρχήν εφαρμοστέος εν προκειμένω λόγω του χρόνου θανάτου του δωρητή, προβλέπει μεταβατικές διατάξεις και για την περίπτωση επιλογής εφαρμοστέου δικαίου προ της 17.8.2015 και εξαρτά την ισχύ της από το αν η επιλογή εφαρμοστέου δικαίου πληροί τις προϋποθέσεις του κεφαλαίου III ή αν είναι ισχυρή κατά τις διατάξεις του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που ίσχυαν κατά τον χρόνο επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου στο κράτος στο οποίο είχε ο κληρονομούμενος τη συνήθη διαμονή του ή σε ένα κράτος του οποίου ήταν υπήκοος. Δεδομένου ότι ο δωρητής ήταν ήδη τότε Γερμανός υπήκοος, παρέμεινε Γερμανός υπήκοος ως τον θάνατό του και είχε τη συνήθη διαμονή του στη Γερμανία τόσο κατά τον χρόνο συνάψεως της συμβάσεως όσο και κατά τον χρόνο θανάτου του, από το άρθρο 83, παράγραφος 2, του ευρωπαϊκού κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής προκύπτει ότι η επιλογή

του αυστριακού δικαίου ως εφαρμοστέου δικαίου με τη σύμβαση δωρεάς αιτία θανάτου είναι άκυρη. Το άρθρο 83, παράγραφος 2, του ευρωπαϊκού κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής δεν αναφέρεται μεν ρητώς σε κληρονομική σύμβαση, σαφώς όμως στην κληρονομική διαδοχή. Το άρθρο 83, παράγραφος 3, του ευρωπαϊκού κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής δεν αναφέρεται στην επιλογή εφαρμοστέου δικαίου, αλλά στο παραδεκτό και την ουσιαστική **[σελ. 16 του πρωτοτύπου]** και τυπική εγκυρότητα μιας διατάξεως τελευταίας βουλήσεως που συντάχθηκε προ της 17.8.2015. Το αιτούν δικαστήριο είναι της γνώμης ότι το άρθρο 83, παράγραφος 2, του ευρωπαϊκού κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής πρέπει να εφαρμοστεί και στην επιλογή εφαρμοστέου δικαίου που έγινε με «κληρονομική σύμβαση», αλλά θεωρεί ότι η ερμηνεία αυτή δεν είναι απολύτως σαφής. Εάν όμως η επιλογή εφαρμοστέου δικαίου ήταν ανεπίτρεπτη βάσει των διατάξεων του κεφαλαίου III του κανονισμού περί κληρονομικής διαδοχής, η εγκυρότητά της σε περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 83, παράγραφοι 2 και 3, θα μπορούσε να βασιστεί μόνο στο σκεπτικό ότι θα ήταν έγκυρη τότε κατά τις διατάξεις του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου στη Γερμανία, ήτοι κατά το εθνικό γερμανικό δίκαιο. Εντούτοις, και η εφαρμογή αλλοδαπών κανόνων για την άρση συγκρούσεων νόμων επιφυλάσσεται, σύμφωνα με το αυστριακό RPFiG, στον δικαστή.

[παραλειπόμενα] [δικονομικά ζητήματα]

Oberster Gerichtshof,

Βιέννη, 27 Μαΐου 2020

[παραλειπόμενα]

[όνομα προεδρεύοντος, δικονομικά ζητήματα]